

Н. С. Степаненко,
канд. філол. наук

УДК 007: 304: 070: 821.162.2: 82.0

Літературознавча спадщина Олени Пчілки на сторінках часопису «Рідний Край»: Євген Гребінка – Тарас Шевченко

У статті схарактеризовано літературознавчий доробок Олени Пчілки, опублікований на сторінках часопису «Рідний Край» і присвячений творчості Євгена Гребінки та Тараса Шевченка. З'ясовано, зокрема, внесок цих митців у розвій красного письменства й становлення літературної мови, розкрито тяглість літературного процесу, що йде від Івана Котляревського й до автора «Кобзаря».

Ключові слова: часопис «Рідний Край», Олена Пчілка (Ольга Петрівна Косач-Драгоманова), Євген Гребінка, Тарас Шевченко, літературний процес, міжлітературні й міжкультурні українсько-світові зв'язки.

З часописом «Рідний Край», що виходив у світ упродовж 1905–1916 рр. [1], нерозривно пов'язана діяльність видатної української письменниці, громадської діячки Олени Пчілки. Ця діяльність багатогранна й вельми результативна. Ольга Петрівна друкувала в тижневику твори: поетичні: «Рідне слово» (1905. – Ч. 1); «До Кобзаря» (1907. – Ч. 9); «Слово» (1908. – Ч. 17); «Дмитро Дорошенко» (уривок) (1908. – Ч. 39); «Дорогому другові» (1909. – Ч. 16, 17); «Пам'ятник Шевченкові» (1909. – Ч. 3); «Маленька учителька Галя» (1913. – Ч. 4) та ін.); прозові («Збентежена вечеря» (1906. – Ч. 1, 2); «На роздоріжжі» (1906. – Ч. 38); «Одвідини» (1906. – Ч. 49); «Пожди, бабо, нових правів!» (1908. – Ч. 41); «Свято» (1908. – Ч. 51, 52); «Три ялинки» (1907. – Ч. 12); «Півтора оселедці» (1908. – Ч. 9); «Соловійовий спів» (1908. – Ч. 22, 23) «Золота писанка» (1910–1911. – Ч. 11, 15); «Статуетка» (1912. – Ч. 1); «Доісторичність і вік ХХ на однім вечорі» (1914. – Ч. 2) тощо); драматичні («Світова річ» (1908. – Ч. 30, 31, 32, 33, 35) «Згуба» (1915. – Ч. 1). Вона авторка майстерно здійснених переспівів із Г. Гейне («Вони мене дражнили» (1908. – Ч. 16), Святопулка Чеха (1908. – Ч. 16); прозових перекладів («Намисто» Гі де Мопассана (1908, Ч. 26); «Трагічні люди» О. Макушинського (1908. – Ч. 20), «Молодий адвокат» Теффі (1912. – Ч. 15); перекладних драматичних творів («Одруження» Миколи Гоголя (1909. – Ч. 25, 26, 27, 28, 29), «Лілія Венета» Юліана Словацького (1909. – Ч. 36) та ін.).

Перу письменниці належить низка літературознавчих розвідок: «Шевченкові роковини» (1907. – Ч. 9); «Пам'яті П. Куліша» (1907. – Ч. 6); «Наші поети з народу» (1908. – Ч. 23, 24, 29); «На лаві підсудних» (1909. – Ч. 9); «Невідомий поет давнього часу» (1909. – Ч. 21); «Па-

м'яті Тараса Шевченка» (1909. – Ч. 5); «Твори Івана Котляревського» (1909. – Ч. 26); «Умови Грінченкової праці» (1910 1911. – Ч. 7); «Євген Гребінка і його час» (1910 1911. – Ч. 2); «Український національний скарб» (1912. – Ч. 3, 4, 6, 7); «Українські поети з народу» (1912. – Ч. 10). Доповнюють цей поважний список солідні рецензії на поважні видання, що прийшли до читача протягом 1906–1909 рр.: «Філянський» (1906. – Ч. 43); «Г. Х. Андерсен. Казки. Переклада М. Загірна. – Київ, 1906» (1906. – Ч. 10); «Казка про рибалку та рибку. Переклад А. Кащенко» (1906. – Ч. 5); «Євген Мандичевський «В ярмі», Київ, 1907» (1907. – Ч. 8); «М. Левицький. Оповідання, Київ, 1907» (1907. – Ч. 9); «В. Винниченко. Дисгармонія. Великий молох. Щаблі життя» (1908. – Ч. 1), «Для української сцени» (1908. – Ч. 8); «Д. Маркевич. По степах та хуторах» (1908. – Ч. 26); «Новини літератури драматичної» (1908. – Ч. 26); «Поезії М. П. Старицького» (1908. – Ч. 14); «Терновий вінок (альманах)» (1908. – Ч. 21); «Українська муза. Поетична антологія під ред. О. Коваленка, Київ, 1908» (1908. – Ч. 7). Ці та багато інших текстів, надрукованих на шпальтах полтавського часопису «Рідний Край» є основним матеріалом для дослідження і складають його науковий об'єкт. Предметом розвідки є різнопланова характеристика й аналіз літературознавчого доробку Олени Пчілки, опублікованого в «Рідному Краї», який присвячувався творчості Євгена Гребінки та Тараса Шевченка, їхньому внеску до духовного розвою красного письменства й становлення літературної мови.

Зазначена у назві проблема заявлена вперше і є актуальною, адже на основі опублікованих у «Рідному Краї» досліджень Олени Пчілки можна чітко вимодельювати особливості становлення

українського літературного процесу. Мета пропонованої розвідки – розкрити літературознавчий погляд Ольги Драгоманової-Косач на роль і місце в історії нашого красного письменства таких знакових постатей, як: Євген Гребінка, Тарас Шевченко, Борис Грінченко.

1912 р. в другому, третьому, четвертому й п'ятому числах «Рідного Краю» Олена Пчілка опублікувала ґрунтовну працю про байкаря, поета, прозаїка Євгена Гребінку – «Євген Гребінка і його час». Сказати своє слово про неординарного українського митця першої половини ХІХ ст. її змусили кілька вагомих причин, зокрема такі: *по-перше*, 1912 р. виповнювалося 100 літ від дня народження Євгена Павловича; *по-друге*, його письменницьку, громадську діяльність на тоді було висвітлено досить поверхово – вміщено скупу інформацію в кількох маловідомих виданнях. А Гребінка, «яко ротай талановитий» (1912. – Ч. 2. – С. 1), слушно твердила авторка статті, заслуговує на належну увагу. Навіть у ювілейний рік про нього лише побіжно згадано на невисокого рангу зібраннях, «відчитих», надруковано в періодиці куценькі замітки. Непокоїло Пчілку й те, що навіть в «Історії українського письменства» Сергія Єфремова Гребінці приділено лише одну сторінку (йдеться про перше (1911), а можливо, про друге (1912) видання праці).

Олена Пчілка детально виписує біографію Євгена Гребінки, зауважуючи, що і в той час, як він виростав у своєму рідному хуторі серед пирятинських степів, була вже подвійна культура: «жила Україна, наша так звана «етнографічна» Україна, і була вже у верхніх станах досить міцна московська полуда» (1912. – Ч. 2. – С. 1). Цим самим вона розкриває «подвійність» душі письменника, творчість якого аналізує, та багатьох інших українських митців (і Миколи Гоголя також). У них одна душа була зрощена природою і кров'ю українською, а інша гнулася під впливом чужим, що «наостанку подолав, зломив ту ніжну, глибоко чутливу душу, зломив на смерть» (1912. – Ч. 2. – С. 1). Простий люд тоді не мав доступу до рідного слова, а змушений був читати книгу, «писану чисто по-московськи, так що наш брат, простий чоловік, то дечого й не розбере» (1912. – Ч. 2. – С. 2). Українці в «сто-десятий раз» читають Івана Котляревського, Григорія Квітку-Основ'яненка, і «дивну силу мали ті одинокі українські книжечки! Се був той живий струмочок весняної води, що точився десь там під сподом, проміж тяжким завалом сніговим» (1912. – Ч. 2. – С. 4–5).

На формуванні Гребінки як письменника, на думку Олени Пчілки, найвідчутніше позначилася творчість Котляревського та Квітки, яких

часто «спогадує» він, а також Гулака-Артемівського, Боровиковського, котрі «теж стояли в першій ряду ратаїв нашої письменницької ниви» (1912. – Ч. 2. – С. 5). Бажання писати українські байки («приказки»), переконали Ольга Петрівна, виникло саме під їхнім впливом. До речі, про Гулака-Артемівського згадано в передмові до видання байок Гребінки: «въ орфографіи следоваль способу прийнятому нашимъ известнымъ поетомъ Гулакъ-Артемовскимъ». Неабияку роль у мистецькому таланті Євгена Гребінки, довідуємося з праці Пчілки, зіграли Максимович та Метлинський, позаяк вони доносили до людей силу і красу народної пісні. На жаль, ця багата, цінна, перспективна українська стихія в Гребінчиному житті перервалася, бо він змушений був мандрувати в чужі світи, аби знайти (а якщо точніше – вибороти) собі місце під сонцем. А у світах цих усе українське не культивувалося, ба навіть упосліджувалося.

Інтелектуальні, духовні сили тоді зосереджувалися в Петербурзі. Там опинився й Гребінка. Чиста Євгенова душа, «повна ще ніжної чутлості своєї природи, своїх пісень і тих повістей, що над ними хотілося «і сміятись, і плакати», тут, добре сказано в аналізованій статті, «не ко двору» (1912. – Ч. 3. – С. 20).

Пчілка порівнює петербурзький період двох українців – Гребінки та Гоголя – й доходить висновку, що праотчий дух сильніший у першого. Якщо Гоголь використав лише «поодинокі вирази, поодинокі речення» українські у творах на «малоруську» тематику, то Гребінка пішов іншим шляхом: він «узяв зміст московський, а слово українське» (1912. – Ч. 3. – С. 22–23). Йдеться про його переклад «Полтави» О. Пушкіна. Якість перекладу – це одна справа, а повернення широкого кола людей не до зачинателя нової російської літератури та літературної мови, бо він на той час «був могутній велетень», «власитель дум»... просто – «бог», а до української культури, до української мови – це зовсім інша річ. Гребінка вкотре переконав, що нашою мовою можна передавати високі почуття. «...Мабуть, у хуторі Гребінчинім, – розмірковує Пчілка, – у сім'ї Гребінчиній органічна родова течія українська була сильніша, ніж у Гоголевій» (1912. – Ч. 2. – С. 21). До перекладу «Полтави» авторка статті має багато, як на наш погляд, справедливих претензій. Найважливіше те, що гетьман Мазепа постає в ньому не політичним діячем, а «закоренелим злодеєм» якимось «извергомъ» Водночас вона й виправдує Гребінку, бо «постать Мазепову по сей день (1912 р. – Н. С.) не освітлено як слід Навіть тепер багато людей, – і не самих тільки тих, що радо слухали б проклинання його в церквах, – уважають сього гетьмана ворогом народу укра-

їнського, себелюбцем тільки що бажав добра лише собі та найближчому до його панству» (1912. – Ч. 4. – С. 15).

Акцент зроблено й на тому, що переклад Гребінки – це не мистецька вершина, а лише перепустка в літературу. Virізнено й те, що Євген Павлович по-справжньому як художник слова виявив себе в поезії. Торувати цей шлях йому було нелегко. У Гребінчиному естві любов до материнської мови, до традицій свого народу, до рідної Полтавщини, яка його завжди вабила й прийняла на вічний спочинок, перемогли страх бути висміяним, зневаженим. Українофільство потужною силою виявилось в його байках. «Приказки» Євгена Павловича, справедливо зауважує Олена Пчілка, наповнені свіжим джерелом української творчості. Це й забезпечило їм довге життя: «Ні одна читанка, ні один збірник не обходяться без Гребінчиних «приказок»-байок» (1912. – Ч. 4. – С. 23).

У статті докладно проаналізовано поетичний доробок Гребінки. Наголошено насамперед на тому, що вірш «Човен» «може бути положений поміж перлами поезій, хоч він і не закращений дуже публіцистичною барвою» (1912. – Ч. 5. – С. 14), як, наприклад, байка «Рибалка». У літературній критиці ця думка знайшла свій розвиток, у чому можна легко переконатися, якщо погортати хоча б історії української літератури різних авторів, не кажучи вже про фундаментальні дослідження, присвячені життю і творчості Євгена Павловича Гребінки. Учені не покликалися, щоправда, на праці Олени Пчілки, бо негоже було згадувати націоналістів (та ще й такої величини) в радянському літературознавстві. Однак правді дорогу ніхто не заступить: сьогодні Олена Пчілка йде зі своїм великим мистецьким набутком до нас, учить суцїх любити Україну, вірно й самовіддано служити її інтересам.

Ольга Косач-Драгоманова запевняє, що Гребінка навсякчас залишиться в історії нашої літератури й передусім тому, що в грудях славного полтавця жевріла іскра любові до України, до її слова. Навіть холодний та суворий Петербург не міг загасити ту іскру дощенту. Вона ж дала пасмо проміння, що може зігрівати й теперішніх земляків (1912. – Ч. 5. – С. 18).

Про Тараса Шевченка, як найзнаковішу постать у нашій культурі, яка узагальнила попередній досвід українського самостановлення й освітила шлях у майбуття, ідеться у фундаментальній науковій роботі Олени Пчілки «Український національний скарб», надрукованій 1912 р. (Ч. 3. – С. 1–6; Ч. 4. – С. 1–3; Ч. 6. – С. 9–14; Ч. 7. – С. 1–4). Усі факти, викладені в статті, правдиві, переконливі, оскільки спираються на достовірні конкретні джерела. Про об'єктивність інформації сама авторка говорить так:

«...беру свої межі для відчиту – і за свою думку маю відповідати» (Ч. 3. – С. 2). Розповідь про Кобзаря Олена Пчілка розпочинає з його життєпису, причому не оповідає дрібно про дитячі літа в мужицькій сім'ї чи козакування в пана, про наймитування у варшавського та петербурзького малярів чи викуп із кріпацтва, бо все це, за її словами, доволі відоме, а про ті підвалини, які сформували український дух митця. Це передусім край, що породив генія: «Тарас походить з прекрасного кутка наддніпрянської України, кутка, де в'ється вродливиця Рось, проміж зеленими горами й долинами... сей куток, рідна йому Київщина, була тим копом, де буяло колишне наше життя історичне, де люде зятято боролись, – де досі існують ті назви: «Козацький шлях», «Гетьманський перевіз», «Гайдамацький байрак» (Ч. 3. – С. 2). Місце народження людини, традиції, історія краю, де вона почала пізнавати світ, доводить у своїх роботах Олена Пчілка, накладають відбиток на особистість, певною мірою програмуєть її подальшу долю. Використання прийому біографізму можна вважати однією з важливих особливостей дослідницького стилю Пчілки.

У процесі свого літературознавчого аналізу Ольга Петрівна з'ясовує кілька досить важливих проблем. Одна з них – вплив попередньої епохи на Кобзаря. Стосовно зв'язку Тараса Шевченка й зачинателя нової української літератури, то він, за Оленою Пчілкою, такий: молодого Тараса, сина мужицького, надихнуло на творчість те, що його слово селянське навдивовижу природно гомоніло зі святого, у його баченні, джерела – книжки «Енеїда», отож було поставлене врівень з іншими словами – мовами та літературами, – які знайшли високе визнання та поцінування в люду «високого», який править світом, і люду простого, що мусить коритися сильним світу цього. Котляревський зламав у свідомості Шевченка насаджуваний українцям стереотип, що українською мовою не можна передавати високих почуттів, що її, зрештою, немає, що мова дідів і прадідів Кобзаря – усього лише діалект.

З Євгеном Гребінкою в Кобзаря життєві дороги перетнулися. Пчілка цілком слушно припускає, що байки Євгена Павловича, видані в Петербурзі в 1834 і 1836 рр., були добре відомі молодому Тарасові. Вони глибоко засіли в його серці, а згодом зобов'язали взятися за перо й писати вірші материнською мовою, оспівувати простий народ, рідну Україну, яку так любив, але змушений був жити з-поміж чужих людей, слухати, як вони зневажливо ставляться до тієї культури, яка увійшла в його ество разом із молоком неньки, із розповіддю діда про героїчну минувшину пращурів.

Вплив Основ'яненка на Тараса Шевченка засвідчує листування, яке вони вели. У своїх посланнях Квітка обожнює хист молодого поета, учорашнього кріпака, просить, щоб не відступився від рідного слова, аби пильнував його. Олена Пчілка цитує рядки з поезії «Б'ють пороги», зауважуючи, що вони відображають щирість взаємин, які склалися між двома великими українцями:

«Утни, батьку,
Як сам здоров знаєш,
Тебе люди поважають,
Добрий голос маєш!
Нехай ще раз усміхнеться
Серце на чужині» (Ч. 3. – С. 5).

На думку Олени Пчілки, вишукані зразки українського письменства – Котляревський, Гребінка, Квітка – визначили майбутнє Тараса Шевченка: він не пішов «широким шляхом російським», на якому зміг би легко зажити великої слави, а попрямував «малою, ледве зазначеною стежкою українською», рясно встеленою тяжкими випробуваннями, приниженнями, десятирічними засланнями, поневіряннями в чужій стороні.

Продовження Тарасом Шевченком справи своїх попередників, примноження їхнього добробуту – це не єдина вельми актуальна проблема, порушена в праці «Український національний скарб». Виняткову увагу Пчілка приділяє такому важливому для становлення Шевченка питанню, як вплив на нього всесильної на той час російської критики. Проти Шевченка своє гнівне вістря спрямували «Син Отечества», «Бібліотека для читання», а особливо «найперший критик, ліберал, демократ, чоловік, здавалось би, такий тямущий у питаннях літературних, – сам Вісаріон Білінський» (Ч. 3. – С. 5). Дослідниця підтверджує свої розмірковування сповненими гніву витягами з різних джерел, призначення яких – очорнити вчорашній, сьогоднішній і завтрашній день України: «Это искусственная пустота, уродованіе русскаго языка на хохлацкый ладъ, наречіе, котораго не существуетъ, это языкъ, котораго ни одна изъ всевозможныхъ Россій, ни великая, ни малая, ни черная, ни бѣлая, ни красная, ни старая, ни новая, не могутъ признать своимъ. Это смесь словъ хохлатыхъ, бородатыхъ, бритыхъ и не бритыхъ; это просто гебридскій діалектъ!» (Ч. 3. – С. 5).

А чого варті наскрізь просякнуті ненавистю, злом «сентенції» «неистового Виссариона»: «Хороша литература, которая дышетъ простоватостью крестьянскаго языка и дубоватостью крестьянскаго ума». Шевченка і Куліша цей російський метр називав «врагами всякого прогресса». Наш геніальний Тарас для нього –

«осел, дурак и пошлец». Мужичьку літературу Білінський не хотів визнавати, бо «життя мужичьке не може зацікавити освічену громаду, та й мова Бог-зна яка!» Твори Кобзаря, на його нерозумне, неаргументоване переконання, – «не потрібні і навіть небезпечні вигадки!» (Ч. 3. – С. 5).

Олена Пчілка прагне розкрити причини негативного, ба навіть ворожого ставлення росіян до української літератури й культури загалом. Вона на боці німецького критика Кавенана, котрий висунув таку версію: «По самому походженню своєму – письменство російське не може зовсім щиро спріяти демократичному напрямкові хоч би й української нової літератури: згадаймо, що російська письменність була з пуп'янку свого придворною літературою»: (себто науці приказав бути – Петро I, літературі – Катерина II). «Отже, «придворна істота живе й тепер в письменстві російським, – отож вона і в критиці на «дерзьку» літературу мужичьку». З'ява окремої української літератури (а це було очевидним) наганяла страх на Білінського. Те, «що пишуть по-українськи і Бодянські, і Гребінки, і Квітки, що якийсь там мужик Шевченко, – на своїй «хохлацькій, а не на російській мові, – став «глаголомъ жечь сердца людей», твердить Пчілка, дуже драгувало Віссариона Григоровича. Білінського підтримали й інші критики, навіть ті, які колись були прихильними до української літератури. З-поміж них історик літератури Пипін. Він услід за тільки-но згадуваним провідним поцінувачем мистецтва, зокрема літератури, «осаджував» як міг українців, применшував їхні творчі здобутки. Ворожим став до нас і «ліберал, протестант російський» Струве. Таких горе-критиків Пчілка вважає ще більшими ворогами, аніж цензуру, позаяк остання могла лише не пустити до друку якийсь твір, а «найліберальніша критика» робила все, аби українські твори й зовсім не продукувалися. Вона, на превеликий жаль, багато чого домоглася: наші майстри слова з українського шляху переходили на дорогу російську. Став почасти на цю путь і Шевченко. Його твори, писані російською мовою, за оцінкою авторки дослідження, «були слабкі, нікого вони не счарували, ні наших читачів, ні російських» (Ч. 4. – С. 2). Олена Петрівна наводить цитати з епістолярію Шевченка, які свідчать про його душевне сум'яття, навіть каюття. Так, у листі до свого полтавського приятеля Г. Терновського (1841 р.) Тарас Григорович пише: «...обіцянку пришлю, тільки иншу, скомпоновану по-московському, щоб не казали москалі, що я їх языка не знаю» (Ч. 4. – С. 2). Ще болючішими є такі рядки з послання до Якова Кухаренка: «Переписав оце «Слепую», та й плачу над нею ... який гріх, що я оце сповідався жорстким ка-

цапським словом. Лихо, брате-отамане! Се правда, що ... в душі нашій таке справжнє, що аж холод іде по серцю, як хоч трішки його розкриеш» (Ч. 4. – С. 2–3). «Шевченкова жертва московській критиці, – робить узагальнення Пчілка, – складається все таки з 2-х томів його московського писання... Скільки даремне потрачено і часу, й духовної сили!» (Ч. 4. – С. 3). «Не можна ... ні вірити російським лібералам, ні марнувати і кебету на якесь там сподіване поєднання з ними», – це ще один, уже ємніший і критичніший, висновок авторки праці.

У науковій розвідці «Український національний скарб» Олена Пчілка схарактеризувала сили, які тягли Шевченка до українства. *По-перше*, це такі великі достойники, як: Сошенко, Гребінка, Квітка, Бодянянський, козак Кухаренко, полтавці Мартос і Терновський. Кожен із них по-своєму вплинув на поета і художника. Хіба можна, приміром, применшити роль Мартоса, котрий ходив до Тараса для малювання з себе портрета і знайшов під ліжком «шпартгалці Шевченкові», які згодом увійшли до першого видання «Кобзаря». Дорікання Сошенка, що надрукував поему «Тризна» російською мовою, не залишили байдужим Тараса Григоровича, змусили задуматися над тим, де його коріння, можливо, навіть сприяли народженню його безсмертної сентенції: «Чиї сини? Яких батьків? // Ким? За що закуті?». *По-друге*, талант Шевчен-

ка жили подорожі в Україну. «Великі пани», які «виховані були в час кріпацтва і самі жили в ньому» (Ч. 6. – С. 10), – Репіни, Катериничі, Галагани, Лизогуби, Свечки, Капністи, Боровиковські, Родзянки, Закревські, Лазаревські, Лукашевичі й інші – захоплювалися писанням Шевченка, схилилися перед його поетичним даром і спонукали його й далі служити рідному народові: «...Шевченко зустрів серед того панства увагу й співчуття собі. Чув він там і українську пісню і промовляння його українських віршів, а все це могло швидче навертати до українського писання, ніж до російського» (Ч. 6. – С. 10).

Насамкінець зауважимо, що дослідження Олени Пчілки, яке доніс до читачів далекого 1912 р. «Рідний Край», і сьогодні не втратило своєї значущості. Воно – яскрава й мудра сторінка в нашому шевченкознавстві. Світлою та чистою залишиться навічно й сама Олена Пчілка, яка поклала своє життя за українську державу, за національну ідею. Її літературознавча концепція ґрунтовна, оперта на переконливі факти, своєї актуальності вона не втратила тому, що в ній майстерно поєдналася історична правда з високою естетикою. А цієї гармонії й нині, на жаль, бракує.

1. *Рідний Край* : часопис політична, економічна, літературна і наукова. – К. ; Полтава ; Гадяч, 1905–1916.

Подано до редакції 06. 12. 2013 р.

Stepanenko N. S. Olena Pchilka's literary heritage on the pages of the journal «Native land»: Eugene Hrebinka – Taras Shevchenko.

The article reveals the literary heritage by Olena Pchilka and was published on the pages of the journal «Native land» and devoted to the literary work done by Eugene Hrebinka and Taras Shevchenko. The contribution of these literary artists in the evolution of eloquent literary writing and language is determined, the continuity of the literary process that goes back to the time of Ivan Kotlyarevskyi and the author of «Kobzar» was clearly considered.

Keywords: journal «Native land», Olena Pchilka (Olga Petrivna Kosach-Drahomanova), Eugene Hrebinka, Taras Shevchenko, the literary process, inter literary and intercultural Ukrainian-world relations.

Степаненко Н. С. Литературоведческое наследие Олены Пчилки на страницах журнала «Рідний Край»: Евген Гребинка – Тарас Шевченко.

В статье охарактеризованы литературоведческие изыскания Олены Пчилки, опубликованные на страницах журнала «Рідний Край», посвященные творчеству Евгена Гребинки и Тараса Шевченка. Определен, в частности, вклад этих писателей в развитие литературы и становление украинского литературного языка, раскрыта непрерывность литературного процесса от Ивана Котляревского до автора «Кобзаря».

Ключевые слова: журнал «Рідний Край», Олена Пчилка (Ольга Петровна Косач-Драгоманова), Евген Гребинка, Тарас Шевченко, литературный процесс, литературные и межкультурные украинско-мировые связи.